

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП  
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81  
UDC 82  
UDC 008



ISSN 2545-3998

# ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ, КНИЖЕВНИ  
И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

# PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC, LITERARY  
AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 3, NO 5, STIP, MACEDONIA, 2018

ГОД. III, БР. 5  
ШТИП, 2018

VOL. III, NO 5  
STIP, 2018





# ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни  
и културолошки истражувања

# PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary  
and Cultural Research

Год. III, Бр. 5  
Штип, 2018

Vol. III, No 5  
Stip, 2018

PALMK, VOL 3, NO 5, STIP, MACEDONIA, 2018

## ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни  
и културолошки истражувања

### ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,  
Република Македонија

### ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

### УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД  
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија  
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија  
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација  
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација  
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија  
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија  
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска  
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска  
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија  
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија  
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција  
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција  
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија  
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија  
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија  
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија  
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина  
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина  
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија  
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија  
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија  
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија  
Татјана Гурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија  
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија  
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција  
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција  
Регула Бусин, Швајцарија  
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија  
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

## **PALIMPSEST**

International Journal for Linguistic, Literary  
and Cultural Research

### **PUBLISHED BY**

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,  
Republic of Macedonia

### **EDITOR-IN-CHIEF**

Ranko Mladenoski

### **EDITORIAL BOARD**

Victor Friedman, University of Chicago, United States of America  
Tole Belcev, Goce Delcev University, Republic of Macedonia  
Nina Daskalovska, Goce Delcev University, Republic of Macedonia  
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation  
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation  
Georgeta Rata, Banat University, Romania  
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania  
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia  
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia  
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary  
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary  
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey  
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey  
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria  
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria  
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India  
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India  
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina  
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina  
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia  
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia  
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom  
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom  
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia  
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia  
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic  
Jean-Marc Vercruyse, Artois University, French Republic  
Regula Busin, Switzerland  
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy  
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

## **РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ**

Драгана Кузмановска  
Толе Белчев  
Нина Даскаловска  
Билјана Ивановска  
Светлана Јакимовска  
Марија Леонтиќ  
Јована Караникиќ Јосимовска

## **ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ**

Даница Гавриловска–Атанасовска (македонски јазик)  
Весна Продановска (англиски јазик)  
Толе Белчев (руски јазик)  
Билјана Ивановска (германски јазик)  
Марија Леонтиќ (турски јазик)  
Светлана Јакимовска (француски јазик)  
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

## **ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК**

Славе Димитров

## **АДРЕСА**

ПАЛИМПСЕСТ  
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ  
Филолошки факултет  
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А  
п. фах 201  
МК-2000 Штип, Македонија

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

### **EDITORIAL COUNCIL**

Dragana Kuzmanovska  
Tole Belcev  
Nina Daskalovska  
Biljana Ivanovska  
Svetlana Jakimovska  
Marija Leontik  
Jovana Karanikik Josimovska

### **LANGUAGE EDITORS**

Danica Gavrilovska-Atanasovska (Macedonian language)  
Vesna Prodanovska (English language)  
Tole Belcev (Russian language)  
Biljana Ivanovska (German language)  
Marija Leontik (Turkish language)  
Svetlana Jakimovska (French language)  
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

### **TECHNICAL EDITOR**

Slave Dimitrov

### **ADDRESS**

PALIMPSEST  
EDITORIAL COUNCIL  
Faculty of Philology  
Krste Misirkov 10-A  
P.O. Box 201  
MK-2000, Stip, Macedonia

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip:  
<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

## BIBLIOGRAPHIC INFORMATION

<b>Journal Name</b>	PALIMPSEST International Journal for Linguistic, Literary and Cultural Research
<b>Abbreviation</b>	PALMK
<b>ISSN (print)</b>	2545-398X
<b>ISSN (online)</b>	2545-3998
<b>Knowledge field:</b>	UDC 81
<b>UDC code</b>	UDC 82 UDC 008
<b>Article Format</b>	HTML/ PDF; PRINT/ B5
<b>Article Language</b>	Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish, Italian
<b>Type of Access</b>	Open Access e-journal
<b>Type of Review</b>	Double-blind peer review
<b>Type of Publication</b>	Electronic version and print version
<b>First Published</b>	2016
<b>Publisher</b>	Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip, Republic of Macedonia
<b>Frequency of Publication</b>	Twice a year
<b>Subject Category</b>	Language and Linguistics, Literature and Literary Theory, Education, Cultural Studies
<b>Chief Editor</b>	Ranko Mladenoski
<b>Country of Origin</b>	Republic of Macedonia
<b>Online Address</b>	<a href="http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL">http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL</a>
<b>E-mail</b>	<a href="mailto:palimpsest@ugd.edu.mk">palimpsest@ugd.edu.mk</a> <b>Academia edu</b> <a href="https://www.ugd.academia.edu/">https://www.ugd.academia.edu/</a> PALIMPSESTПАЛИМПСЕСТ
	<b>Research Gate</b> <a href="https://www.researchgate.net/profile/Palimpsest_Palimpsest2">https://www.researchgate.net/profile/Palimpsest_Palimpsest2</a>
<b>Profiles</b>	<b>Facebook</b> Palimpsest / Палимпсест  <b>Twitter</b> <a href="https://twitter.com/palimpsest22">https://twitter.com/palimpsest22</a>  <b>SCRIBD</b> <a href="https://www.scribd.com/user/359191573/Palimpsest-Палимпсест">https://www.scribd.com/user/359191573/Palimpsest-Палимпсест</a>



## СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

### 15 ПРЕДГОВОР

Светлана Јакимовска, уредник на „Палимпсест“

#### FOREWORD

Svetlana Jakimovska, editor of Palimpsest

### ЈАЗИК / LANGUAGE

### 19 Виолета Јанушева

ИСТИОТ/А/О/Е ВО НОВИНАРСКИОТ ПОТСТИЛ НА  
МАКЕДОНСКИОТ СТАНДАРДЕН ЈАЗИК

#### Violeta Janusheva

THE [SAME] IN THE JOURNALISTIC SUB-STYLE OF THE STANDARD  
MACEDONIAN LANGUAGE

### 31 Игор Станојоски

ЗА И ПРОТИВ УПОТРЕБАТА НА АОРИСТОТ ОД НЕСВРШЕНИТЕ  
ГЛАГОЛИ

#### Igor Stanojoski

USE OF IMPERFECTIVE AORIST: FOR AND AGAINST

### 43 Марија Леонтиќ

КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА ГЛАСОВИТЕ ВО ТУРСКИОТ И ВО  
МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НИВНА КЛАСИФИКАЦИЈА

#### Marija Leontik

CONTRASTIVE ANALYSIS OF THE TURKISH AND MACEDONIAN  
SOUNDS AND THEIR CLASSIFICATION

### КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

### 61 Chahinda Ezzat

LES VOIX DU « SILENCE » DANS LE SILENCE DE MAHOMET DE SALIM  
BACHI

#### Chahinda Ezzat

VOICES OF “SILENCE” IN THE SILENCE OF MAHOMET BY SALIM BACHI

### 73 Марија Ѓорѓиева Димова

ПИШУВАЊЕТО КАКО ДОМУВАЊЕ

Marija Gjorgjieva Dimova

WRITING AS A NARRATIVE HOME

- 87 Nurdan Yeşilyurt**  
DEDE KORKUT HİKÂYELERİ'NDE İHANET MOTİFİ ÜZERİNE  
**Nurdan Yeşilyurt**  
UPON THE THEME OF TREACHERY IN THE BOOK OF DEDE KORKUT
- 99 Satı Kumartaşlıoğlu**  
AFYONKARAHİSAR/EMİRDAĞ TÜRKÜLERİNDE COĞRAFYA VE  
MEKÂN UNSURLARI  
**Satı Kumartaşlıoğlu**  
GEOGRAPHY AND PLACE ELEMENTS IN EMIRDAG FOLK SONGS
- 115 Şerife Seher Erol Çalışkan, Tuğba Teke**  
TÜRKMEN EFSANELERİNDE NEDİR ŞAH  
**Sherife Seher Erol Calışhkan, Tugba Teke**  
NEDIR SHAH IN TURKMENIAN LEGENDS
- 131 Славчо Ковилоски**  
ХРИСТЕ ХАЏИ КОНСТАНТИНОВИЧ: ПИСМОВНИК И ЕРМИНИЈА  
**Slavcho Koviloski**  
HRISTE HADZHI KONSTANTINOVICH: PISMOVNIK AND ERMINIA
- 139 Can Şen, Alp Eren Demirkaya**  
TROYSKİLİ AHMED TACEDDİN'İN RUSYA TÜRKLERİNİN TİYATRO  
FAALİYETLERİ HAKKINDAKİ BİR YAZISI  
**Can Şen, Alp Eren Demirkaya**  
AN ARTICLE OF AHMED TACEDDIN FROM TROYSKI ABOUT  
THEATER ACTIVITIES OF RUSSIAN TURKS
- 151 Даниела Андоновска-Трајковска**  
ТРАГАЊЕ ПО ЕСЕНЦИЈАТА ВО (ВОН)ТЕКСТОВНИТЕ СТРУКТУРИ  
(КОН „ВО КОЖУРЕЦОТ НА ВЕКОТ“ ОД ВЕСНА МУНДИШЕВСКА-  
ВЕЛЈАНОВСКА)  
**Daniela Andonovska-Trajkovska**  
A QUEST FOR THE ESSENCE IN THE (EXTRA) TEXTUAL  
STRUCTURES OF “IN THE COCOON OF THE CENTURY”  
BY VESNA MUNDISHEVSKA-VELJANOVSKA
- 161 Ивона Мургоска, Мариче Чолакова**  
РЕАКТУЕЛИЗАЦИЈА НА МИТОТ ЗА АНТИГОНА ВО ДРАМИТЕ  
НА СОФОКЛЕ И НА ЖАН АНУЈ  
**Ivona Murgoska, Mariche Cholakova**  
REACTUALIZATION OF THE MYTH ANTIGONE BY SOPHOCLES  
AND ANOULIH

## КУЛТУРА / CULTURE

### 179 **Luciana Guido Shrempf**

VIAGGIO NELLA STORIA DELL'ITALIA CONTEMPORANEA ATTRAVERSO I FILM DEGLI ULTIMI VENTI ANNI: DALLA PRIMA GUERRA MONDIALE AD OGGI

#### **Luciana Guido Shrempf**

A JOURNEY ACROSS THE HISTORY OF CONTEMPORARY ITALY THROUGH THE MOVIES OF THE LAST TWENTY YEARS: FROM THE FIRST WORLD WAR UNTIL TODAY

### 197 **Слободан Милошески**

КУЛТУРА НА ЧИТАЊЕ НА ЛИКОВНИТЕ ДЕЛА

#### **Slobodan Milosovski**

CULTURE OF READING THE ARTWORK

### 207 **Петар Намичев, Екатерина Намичева**

ЧАРДАКОТ – ВИТАЛЕН ПРОСТОПЕН ЕЛЕМЕНТ ОД ГРАДСКАТА КУЌА ВО ШТИП ОД 19 ВЕК

#### **Petar Namicev, Ekaterina Namicheva**

THE BALCONY LOGGIA - A VITAL SPATIAL ELEMENT OF THE 19TH CENTURY HOUSE IN SH TIP

### 221 **Стојанче Костов**

ОРСКАТА ТРАДИЦИЈА КАЈ МАКЕДОНСКАТА ДИЈАСПОРА ВО СРБИЈА (ПО ПРИМЕРИ ОД ИСТРАЖУВАЊАТА НА ЕТНОКОРЕОЛОГОТ МИХАИЛО ДИМОСКИ ВО ГЛОГОЊ И ВО ЈАБУКА)

#### **Stojanche Kostov**

THE FOLK DANCE TRADITION OF THE MACEDONIAN DIASPORA IN SERBIA (FOLLOWING THE RESEARCHES OF ETHNOCHOREOLOGIST MIHAILO DIMOSKI IN PANCHEVO, KACHAREVO, GLOGONJ AND JABUKA)

### 233 **Zorica Nikolovska**

DER ÜBERSETZUNGSPROZESS ALS MACHTÄQUILIBRIUM ZWISCHEN VERSCHIEDENEN KULTUREN

#### **Zorica Nikolovska**

THE TRANSLATION PROCESS AS A POWER EQUILIBRIUM BETWEEN DIFFERENT CULTURES

## МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

**245 Mohamed El-Halfaoui**

LANGUES ET CULTURES DANS LE SYSTEME EDUCATIF MAROCAIN  
(ANALYSE DES REPRESENTATIONS)

**Mohamed El-Halfaoui**

LANGUAGES AND CULTURES IN THE MOROCCAN EDUCATIONAL  
SYSTEM (ANALYSIS OF REPRESENTATIONS)

**259 Abderrahim Turchli**

VERS UNE PROMOTION DE L'ENSEIGNEMENT – APPRENTISSAGE DE  
L'INTERCULTUREL A TRAVERS LA LECTURE DE L'ŒUVRE LITTERAIRE  
SUBSAHARIENNE

**Abderrahim Turchli**

TOWARDS THE PROMOTION OF INTERCULTURAL TEACHING-  
LEARNING THROUGH READING FRANCOPHONE LITERARY WORK

**269 Адријана Хаџи-Николова, Нина Даскаловска**

СТРАТЕГИИТЕ ЗА ЧИТАЊЕ ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК

**Adrijana Hadji-Nikolova, Nina Daskalovska**

READING STRATEGIES IN ENGLISH LANGUAGE INSTRUCTION

**281 Ümit Süleymani**

MAKEDONYA'DA TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ PSİKOLOJİK  
ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

**Ümit Süleymani**

A STUDY ON THE PSYCHOLOGICAL PROPERTIES OF TURKISH  
TEACHER CANDIDATES IN MACEDONIA

**293 Милена Гаврилова, Нина Даскаловска**

ИНДИВИДУАЛНИ РАЗЛИКИ МЕЃУ УЧЕНИЦИТЕ И РАЗЛИЧНИ  
СТИЛОВИ НА УЧЕЊЕ

**Milena Gavrilova, Nina Daskalovska**

INDIVIDUAL LEARNER DIFFERENCES AND DIFFERENT LEARNING  
STYLES

## ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 307** **Људмил Спасов, Димитар Пандев**  
„СТАНДАРДЕН МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК“ ОД АВТОРКАТА ВИОЛЕТА  
ЈАНУШЕВА

**Ljudmil Spasov, Dimitar Pandev**  
STANDARDEN MAKEDONSKI JAZIK [STANDARD MACEDONIAN  
LANGUAGE] BY VIOLETA JANUSHEVA

- 313** **Ранко Младеноски**  
БЕЛЕТРИЗИРАЊЕ НА ТЕОРИЈАТА И ТЕОРЕТИЗИРАЊЕ НА  
БЕЛЕТРИСТИКАТА

**Ranko Mladenoski**  
BELLETRIZING OF THE THEORY AND THEORIZING OF THE  
BELLETRISTICS

- 331** **Марија Гркова**  
ПРАГМАТИЧКАТА КОМПЕТЕНЦИЈА ВИДЕНА НИЗ ОЧИТЕ НА  
НАСТАВНИЦИТЕ НА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ

**Marija Grkova**  
PRAGMATIC COMPETENCE THROUGH THE EYES OF A FOREIGN  
LANGUAGE TEACHERS

## ДОДАТОК / APPENDIX

- 339** ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ  
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“

CALL FOR PAPERS  
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”





## ПРЕДГОВОР

### *Почитувана читателке, ценет читателу,*

Пред вас го имате петтиот број на меѓународното научно списание *Палимпсест* со кој тоа влегува во третата година од своето постоење. Бавните, но сигурни исчекори кои ние како уредници ги остваруваме со секој нов број на списанието само ни ја потврдуваат увереноста дека сме биле на вистинскиот пат кога ги поставувавме неговите темели. Имено, водени од идејата на нашиот патрон Гоце Делчев дека „светот единствено е поле за културен натпревар меѓу народите“ сметавме дека токму страниците на нашето списание, преку размената на идеи и сознанија, ќе создадат нов простор за културен и научен натпревар. Во тој дух и се определивме трудовите да се објавуваат на повеќе јазици (англиски, француски, германски, италијански, турски и руски јазик), секако негувајќи го, пред сè, мајчиниот македонски јазик. Во тој дух беше и определбата да се објавуваат трудови не само на домашни туку и на странски автори чиј интерес за списанието расте со секој нареден број.

Во петтиот број на списанието во петте рубрики (*Јазик, Книжевност, Култура, Методика на наставата и Прикази*) се распределени вкупно 25 труда. Дел од нив се напишани од страна на автори од Македонија: Виолета Јанушева, Игор Станојоски, Марија Леонтиќ, Марија Ѓорѓиева Димова, Славчо Ковилоски, Даниела Андоновска-Трајковска, Ивона Мургоска, Мариче Чолакова, Лучана Гвидо-Шремпф, Слободан Милошески, Петар Намичев, Екатерина Намичева, Стојанче Костов, Зорица Николовска, Адријана Хаџи-Николова, Нина Даскаловска, Милена Гаврилова, Умит Сулејмани, Људмил Спасов, Димитар Пандев, Ранко Младеноски и Марија Ѓркова. Покрај нив, во рубриката *Книжевност* свој придонес дадоа и Чахинда Езат (Chahinda Ezzat) од Египет, како и Нурдан Јешилјурт (Nurdan Yeşilyurt), Сат' Кумарташл'оглу (Satı Kumartaşlıoğlu), Шерифе Сехер Ерол Чал'шкан (Şerife Seher Erol Çalışkan), Тугба Теке (Tuğba Teke), Џан Шен (Can Şen) и Алп Ерен Демиркаја (Alp Eren Demirkaya) од Турција. Помеѓу преостанатите, рубриката *Методика на наставата* ја збогатија и Мохамед Ел-Халфаи (Mohamed El-Halfaoui) и Абдерахим Турчли (Abderrahim Turchli) од Мароко.

Искажувајќи искрена и длабока благодарност кон сите автори кои дадоа свој придонес за збогатувањето на овој број, воедно ја изразувам и својата цврста убеденост дека културниот и научен натпревар на страниците на *Палимпсест* нема да застане и дека во него ќе продолжат да објавуваат трудови, на големо задоволство на Уредувачкиот одбор и на Редакцискиот совет, наши колешки и колеги од сите континенти.

*Светлана Јакимовска, уредник на Палимпсест*

## FOREWORD

*Dear reader,*

This is the fifth issue of the international scientific journal *Palimpsest* which enters the third year of its existence. The slow but sure steps forward that we as editors accomplish with each new issue of the journal confirm our conviction that we were on the right track when we laid down its foundations. Namely, led by the idea of our patron Goce Delchev that “the world is only a field for cultural competition among nations”, we believed that the pages of our journal, through the exchange of ideas and knowledge, would create a new space for cultural and scientific competition. In that spirit we decided to publish articles in many languages (English, French, German, Italian, Turkish and Russian), certainly nurturing, above all, our native Macedonian language. In that spirit was the decision to publish articles not only from Macedonian but from foreign authors as well whose interest in the journal grows with every new issue.

In the fifth issue of the journal a total of 25 papers are placed in the five sections (*Language, Literature, Culture, Teaching Methodology and Book Reviews*). Some of them are written by authors from Macedonia: Violeta Janusheva, Igor Stanojoski, Marija Leontik, Maria Gjorgjieva Dimova, Slavcho Kiviloski, Daniela Andonovska-Trajkovska, Ivona Murgoska, Mariche Cholakova, Lucana Guido-Schrempf, Slobodan Miloseski, Petar Namichev, Ekaterina Namicheva, Stojanche Kostov, Zorica Nikolovska, Adrijana Hadzi-Nikolova, Nina Daskalovska, Milena Gavrilova, Umit Sulejmani, Ljudmil Spasov, Dimitar Pandev, Ranko Mladenovski and Marija Grkova. In addition to them, among the contributors to the “*Literature*” section were Chahinda Ezzat from Egypt, as well as Nurdan Yeşilyurt, Satı Kumartaşlıoğlu, Sherife Seher Erol Calışkan, Tugba Teke, Can Şen and Alp Eren Demirkaya from Turkey. The “*Teaching Methodology*” section was also enriched by Mohamed El-Halfaoui and Abderrahim Turchli from Morocco.

Expressing sincere and deep gratitude to all authors contributing to the enrichment of this issue, I also express my firm conviction that the cultural and scientific competition on the pages of *Palimpsest* will not stop, and to the great pleasure of the Editorial Board and the Editorial Council, our colleagues from all continents will continue to publish their articles in the journal.

*Svetlana Jakimovska, editor of Palimpsest*

## СТРАТЕГИИТЕ ЗА ЧИТАЊЕ ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК

**Адријана Хаџи-Николова**

Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија  
adrijana.hadzi-nikolova@ugd.edu.mk

**Нина Даскаловска**

Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија  
nina.daskalovska@ugd.edu.mk

**Апстракт:** За да бидеме во чекор со модерното општество, од огромна улога се промените во образовниот процес, во наставните планови и програми. Освен тоа, сведоци сме на бројни промени како во основните така и во средните училишта. Наставата по англиски јазик е особено значајна, бидејќи англискиот јазик е основата на новото време. Од таа причина, наставата по англиски јазик постојано се усовршува. Учениците веќе не се пасивни набљудувачи, туку активни учесници во реализацијата на наставната активност. Англискиот јазик се учи преку совладување на четирите јазични вештини: *читање, слушање, пишување и зборување*. Во овој труд се дава осврт на вештината *читање* која е особено значајна за успешно разбирање на стручната литература што во најголем дел е на англиски јазик, но и на литература што се чита за задоволство. Затоа е неопходно оваа вештина да се активира во раните училишни години. Притоа, стратегиите за читање кои се поделени на глобални стратегии, стратегии за решавање на проблеми и стратегии за поддршка играат огромна улога. Во овој труд се става акцент на досегашните теории и мислења во врска со важноста на овие стратегии, како и на некои истражувања направени во оваа област. Притоа се зема предвид кои стратегии учениците свесно ги применуваат, а кои ги запоставуваат. Оттука, клучна улога имаат наставниците чија задача е оспособување на учениците за успешно владеење на вештината читање и критичко размислување.

**Клучни зборови:** *вештини, стратегии, читање, ученици, наставници.*

### **Вовед**

Која е важноста на вештината *читање* во изучувањето на англиски како странски јазик? Ова прашање нема еден единствен одговор или едно објаснување. Вредноста на читањето не може да се измери. Карел (Carrell, 1998) вели дека читањето е извор на сите видови информации. Од ова несомнено можеме да заклучиме дека ако ученикот не ја совлада оваа вештина успешно во раните училишни години, ќе се

соочи со разновидни проблеми понатаму. Огромна е улогата на англискиот јазик во сите сфери на животот. Доколку учениците имаат за цел да изградат кариера во која било област, ќе се соочат со неброена литература на англиски јазик и токму тогаш ќе им се јави потребата за активирање на вештината *читање* која се учи во училиштето. Успешно да се најде бараната информација од целиот куп информации на кои сме изложени, значи да се направи селекција, да се разбере идејата на текстот, да се извлече најважното и да се дојде до суштината.

Прашањето кое ние, како наставници по англиски јазик, треба да си го поставиме е која е целта на читањето – „да се научи да се чита“ или „да се чита за да се научи“, како што вели Карел (Carrell, 1998). Таа обрнува повеќе внимание на втората цел, бидејќи во фокусот на нејзиното истражување е читање за да се добие информација или читање од задоволство. Ние ќе се фокусираме на првата цел, бидејќи знаењето и примената на стратегиите за читање во наставата по англиски јазик ни се главен интерес. Ние ќе ставиме акцент на стратегиите, бидејќи сакаме да се фокусираме на активностите во кои изучувачите се вклучуваат намерно и свесно за да ја постигнат саканата цел. Со други зборови, сакаме да се фокусираме на метакогнитивната свесност на изучувачите во врска со стратегиите за читање што ги применуваат.

### **Теоретски преглед на стратегиите за читање**

Читањето, поточно стратегиите за успешно читање се тема што заинтересирала голем број на научници и истражувачи досега. Постојат автори кои се засегнати со самите стратегии за читање, од една страна, и автори кои се засегнати со метакогнитивната свесност при примената на стратегиите за читање, од друга страна. Овде ќе дадеме преглед на некои теории, мислења и видувања на научниците што се занимаваат со оваа проблематика.

Некои автори што ги наведува Карел (Carrell, 1998) велат дека вештите читатели се запознаени и употребуваат различни стратегии за разбирање на текстот, не се задоволуваат со буквалното значење, туку парафразираат, прават забелешки, предвидуваат, бараат докази доколку е потребно, толкуваат и на тој начин создаваат слики, идентификуваат категории или се вклучуваат во расправи со самите себе за значењето на текстот. Освен тоа, Пресли (Pressley, 2001) вели дека одличните читатели не применуваат само една стратегија на читање, па затоа учениците треба да ги учат сите стратегии на читање во целина. Калати (Kalati, 2016) ги разгледува стратегиите за читање и вели дека учењето на стратегиите за читање игра клучна улога во разбирањето и решавањето на проблеми од страна на студентите. Андерсон (Anderson, цитирано во Carrell, 1998) нагласува дека не постои корелација еден-спрема-еден помеѓу стратегиите за читање, од една страна, и успешното или неуспешното разбирање, од друга страна. Тој истражувал шпански изворни говорители кои го изучувале англискиот како втор јазик на



универзитетско ниво. Од неговите истражувања тој заклучува дека секој читател користи своја комбинација на истите стратегии за читање и дека успешното разбирање на втор јазик не е едноставно прашање на тоа која стратегија ќе се примени, туку читателот мора да знае и како успешно да ја примени и како да ја усогласи со другите стратегии. Всушност, не е доволно само да се знае за стратегиите, туку читателот, исто така, мора да ги примени стратегиски.

Според други автори, не само што стратегиите за читање се важни, но исто така и метакогнитивната свесност за тие стратегии за читање е еднакво значајна. Мохтари и Рајхард (Mokhtari & Reichard, 2002) ја истражувале метакогнитивната свесност на адолесценти и возрасни во врска со глобалните стратегии за читање, стратегиите за решавање проблеми и стратегиите за поддршка при читањето. Тие, всушност, ја истражувале свесната употреба на стратегиите за читање кај оние што читаат академски материјали или материјали поврзани со училиштето. Во однос на разликата помеѓу вешти и невешти читатели, Парис и Џејкобс (Paris & Jacobs, цитирано во Mokhtari & Reichard, 2002, p. 249) нагласуваат дека „вештите читатели често се вклучуваат во активности кои бараат планско размислување, флексибилни стратегии и периодично себенабљудување. Тие размислуваат на темата, гледаат пред и после параграфот и проверуваат како тие го сфатиле тоа што го прочитале. Читателите-почетници или послабите читатели не ги употребуваат овие вештини. Новите читатели се честопати несвесни за овие стратегии и за потребата да ги применуваат“. Мартинез (Martinez, 2007) потенцира дека со цел да се развијат во конструктивни и поподготвени читатели, лицата мора да го зголемат нивното разбирање и знаење за читањето и стратегиите за читање. Според Ауербах и Пакстон, „метакогнитивноста вклучува знаење за стратегиите за процесирање на текст, способност да се набљудува разбирањето и способност да се прилагодат стратегиите како што е неопходно“. (Auerbach & Paxton, цитирано во Martinez, 2007, p. 166). Од друга страна, Парис и Виноград сметаат дека метакогнитивноста може да помогне во процесот на учење и да ја зголеми мотивација. Тие, исто така, мислат дека учениците може да го подобрат учењето доколку се свесни за сопственото мислење додека читаат, пишуваат и решаваат проблеми во училиштето, од една страна, додека наставниците може да влијаат на свеста на учениците со укажување на стратегии за решавање проблеми и дискусија за когнитивните и мотивациските карактеристики на размислувањето, од друга страна. (Paris & Winograd, цитирано во Mokhtari & Reichard, 2002, p. 250). Разек и Ранбари (Razekh & Rahnbari, 2003) истакнуваат дека способноста да се избере и употреби одредена стратегија е, всушност, метакогнитивна способност, па оттука учениците не само што треба да ги учат стратегиите за читање туку треба да знаат како и кога да ја употребат најдобрата стратегија според ситуацијата во која се наоѓаат. Најпосле, Гутри и Вигфилд објаснуваат дека разбирањето на еден текст не се случува случајно, бидејќи ако читателот не е свесен за

текстот, не се труди да му даде значење или не вложува когнитивен напор, нема да може да го разбере текстот. (Guthrie and Wigfield, цитирано во Mokhtari & Reichard, 2002, p. 251).

Постојат повеќе поделби на стратегиите за читање. Некои автори ги делат на стратегии што се применуваат пред читање, за време на читање и по читањето на текстот. Сајнал (Signal, 2001 p. 14) вели дека добрите читатели почесто применуваат стратегии за читање отколку послабите читатели. Тие најчесто прават краток преглед на текстот пред да го читаат и применуваат техники за откривање на контекстот според насловот, поднасловите и графиконите. Додека го читаат текстот, обрнуваат повеќе внимание на позначајните информации и се стремат да ги поврзат позначајните елементи со преостанатите елементи за да го сфатат значењето на текстот во целина, го активираат своето претходно знаење за да го толкуваат, преиспитаат и прегледаат значењето на текстот врз основа на содржината, се обидуваат да донесат заклучок според информациите во текстот, да го најдат значењето на зборовите што не ги знаат, да ги идентификуваат главните идеи, да го запаметат текстот (со парафразирање, повторување, фаќање прибелешки, резимирање, преиспитување итн.), ја разбираат поврзаноста на деловите од текстот, ја препознаваат структурата на текстот и ги менуваат стратегиите кога читањето не оди најдобро. По читањето на текстот тие го оценуваат квалитетот на текстот и планираат како ќе го применат знаењето што го добиле од текстот. Од друга страна, Лунцер и Гарднер зборуваат за постоење на осум помошни вештини за разбирање на текстот кои се во форма на прашање. (Lunzer and Gardner, цитирано во Ahmad & Asraf, 2004 p. 26). Тие се поврзани со значењето на зборовите, значењето на зборовите во контекстот, буквалното разбирање, донесувањето заклучоци од поединечни фрази или кратки реченици, донесувањето заклучоци од повеќе фрази или реченици, толкувањето на метафората, пронаоѓањето на главната идеја или идеи и формирањето на мислење.

Мохтари и Шиори (Mokhtari & Sheorey, 2002) ги делат стратегиите за читање на глобални стратегии, стратегии за решавање на проблеми и стратегии за поддршка. Глобалните стратегии се оние намерните, внимателно испланирани техники со кои изучувачите го набљудуваат или управуваат со читањето. Такви се, на пример, одредена цел при читањето, прегледување на текстот пред да се прочита во однос на должината, организацијата и други информации, како табели или бројки. Стратегиите за решавање на проблеми се оние постапки што читателите ги применуваат кога работат директно со текстот. Овие техники имаат за цел локализирање и фокусирање кога проблемите прераснуваат во разбирање на информации од текстот, на пример прилагодување на брзината на читање кога текстот станува тежок или лесен, погодување на значењето на непознатите зборови, повторно читање на текстот заради разбирање итн. Стратегиите за поддршка се основните механизми за

поддршка кои имаат за цел да му помогнат на читателот во разбирањето на текстот, како што се употреба на речник, фаќање на приклучоци, подвлекување и означување на информации итн. Всушност, како и да ја направиме поделбата, стратегиите за читање се слични и многу значајни за успешно разбирање на текстот што го читаме.

Како заклучок може да се каже дека сите горенаведени автори го делат мислењето дека свесноста и суштинското разбирање на стратегиите за читање резултираат со подобрување на разбирањето. Не постои сомневање дека за усвојување на втор јазик, како и за целокупната писменост на учениците и на сите учесници поврзани со пишан материјал на странски јазик, процесот на читање е особено значаен. Од една страна, сите читатели треба да бидат запознаени со стратегиите за читање, а од друга страна тие мора да се способни да ги применуваат. Бидејќи ние сме засегнати со улогата и на наставниците, треба да нагласиме дека наставата по странски јазик, покрај другите работи, треба да се фокусира и на запознавање на студентите со стратегиите за читање што им се на располагање. Сепак, успехот на учениците не зависи целосно од добар приказ на стратегиите за читање. Да се знае нешто без да се биде способен да се примени е исто како да не се знае. Оттука започнува работата на истражувачите кои ја проучуваат метакогнитивната свесност за стратегиите за читање. Способноста да се примени наученото и да се постигнат вредни резултати е цел кон која треба да се стреми секој наставник. Наставниците треба секогаш да ги имаат предвид стратегиите што нивните ученици ги користат. Најпосле, треба да се способни да дадат корисен совет на нивните ученици за тоа која стратегија е корисна во тој контекст. Значи, само со посветени и мотивирани наставници може да се создадат ученици кои се успешни читатели на странски јазик.

### **Истражувања за стратегиите за читање**

Страгиите за читање се тема која буди огромен интерес. Објавени се бројни трудови и истражувања за многу прашања во зависност од авторот и неговиот предмет на истражување. Некои автори дебатираат за метакогнитивната свесност во врска со стратегиите за читање, други за сличностите и разликите помеѓу читањето на мајчин јазик и на странски јазик. Во овој дел ќе направиме преглед на некои истражувања на оваа тема.

Занг (Zhang, 2001) вели дека во Народна Република Кина нема доволно истражувања за стратегиите за читање во поглед на потребите на државата за зборување на странски јазик. Исто така, тој нагласува дека ако стратегиите се сфатат како свесни напори на поуспешните читатели за подобрување и разбирање на јазикот, тогаш тие може да се пренесат на помалку успешните читатели. Неговото истражување е уште едно дополнително истражување за метакогнитивното знаење за употребата на стратегиите за читање на два универзитета во Народна Република

Кина, каде што поголем дел од студентите учеле во услови со слаба изложеност на англискиот јазик. Англискиот јазик бил задолжителен предмет во првите две години од студиите и се слушал во просек од 4 часа неделно. На крајот студентите биле тестирани со тестови слични на ТЕОФЛ. Десет читатели од ова истражување биле избрани од вкупно 312 учесници, па потоа биле поделени во 2 групи по пет читатели, а секоја група се состоела од слаби и јаки читатели. Целта на истражувањето била да се утврди метакогнитивното знаење за употребата на стратегиите за читање кај читатели со различни нивоа на знаење на англискиот јазик. Секој учесник во истражувањето поминал низ интервју на кинески јазик за да се извлече подобро нивното познавање на употребата на стратегиите за читање. Потоа аудио-снимките ги анализирал уште еден независен оценувач чиј мајчин јазик бил кинескиот, но имал искуство од областа на лингвистиката во државата и надвор од неа. Истражувањето покажало дека познавањето на стратегиите за читање варира во зависност од нивото на знаење на англискиот јазик на учесникот, односно поуспешните изучувачи на англискиот јазик покажувале и подобро познавање на стратегиите за читање. Послабите учесници, всушност, не биле свесни дека читањето на англиски како странски јазик бара од нив да применат разновидни стратегии за да се справат со потешкотиите што им ги наметнува задачата. Тие навлегувале во детали на секој лингвистички елемент, не сакале да се откажат од употребата на речник и преведувале на кинески јазик за да биде појасно значењето. Заклучокот од истражувањето бил дека на текстот треба да му се пристапи однадвор, да се разгледа насловот, да се предвиди содржината од првата реченици итн. Со еден збор, да се научи да се чита на англиски јазик се докажало како многу важно.

Карел, Фарис и Либерто (Carrell, Pharis & Liberto, 1989) ставаат акцент на свесната употреба на метакогнитивните стратегии за читање, на нивната примена и на читањето со разбирање. Според нив, истражувањето за стратегиите покажува дека послабите читатели може да си ги подобрат своите вештини ако добијат обука за стратегиите, што може да се потврди со вештите читатели. Нивното истражување се базира врз проучување на обука за метакогнитивни стратегии при читање на англиски како втор јазик. Тие спровеле истражување на два вида на обуки за читање – семантички мапи и поврзување на личното искуство со текстот. Семантичките мапи вклучуваат активирање на претходното знаење за текстот што ќе се чита на тој начин што се цртаат дијаграми и се класифицираат информациите во групи и подгрупи во фазата пред читање, а таа класификација се проширува и изменува во фазата што следи по читањето. Во вториот вид на обука, исто така, се активира претходно знаење за текстот што ќе се чита, но со прашања за дискусија, без класификација на информациите. Учесниците во ова истражување биле 26 ученици на англиски како втор јазик на четврто ниво, како дел од интензивната програма во Центарот за англиски како

втор јазик на универзитетот во Илиноис. Тие биле поделени во три групи, односно две експериментални и една контролна група. Двете експериментални групи добиле обука – едните за користење на семантички мапи при читањето, другите за поврзување на личното искуство со текстот, а контролната група ја следела само редовната настава. Сите групи направиле тестирање, пред и по завршувањето на курсот, кое содржело исти прашања. Тестовите вклучувале прашања со повеќе одговори, отворени прашања, затворени семантички мапи и отворени семантички мапи. Според авторите, се докажало дека и двете обуки го унапредуваат читањето на втор јазик во врска со затворените семантички мапи и отворените семантички мапи. Сепак, обуката за семантички мапи се покажала како поефикасна за достигнување на горенаведените вештини за читање. Истражувањата покажале дека, и покрај разликите што постојат во двете обуки, сепак постојат и некои сличности меѓу нив во подобрувањето на читањето на втор странски јазик. Сепак, резултатите треба внимателно да се толкуваат и да се повтори истражувањето за поголема сигурност.

Според Рашид, Чу и Кабилан (Abdul Rashid, Chew & Kabilan, 2006), наставата по англиски јазик во малезиските училишта не става посебен акцент на метакогнитивните стратегии за читање до фаза на достигнување на критичко размислување и значително вклучување на ученикот во содржината на текстот. Според авторите, досегашните практики во училищата не ги подготвуваат учениците да користат вештини и стратегии за предвидување, давање претпоставки, анализирање, согласување, критички осврт и оценување при интеракцијата со текстот што е даден за разбирање. Авторите наведуваат дека ова проучување има за цел да ја подигне свеста на наставникот за триаголната врска помеѓу текстот, ученикот и наставникот и дека има многу студии од оваа област за изучувачите на англиски јазик, но нема многу истражување за поуспешните. Тие сметаат дека метакогнитивните практики може да се применат на свесно ниво, може да се предадат и научат за подобро разбирање на текстот. Метакогнитивните стратегии се составен дел на читањето со разбирање и на целосното разбирање на текстот критички. Оттука, целта на ова истражување е да се утврди дали подобрите ученици се свесни за метакогнитивните стратегии за читање и дали ги применуваат во одредени ситуации. Најпрво ова проучување било спроведено со 20 ученици од три одделенија од кинеското средно училиште за машки во Пенанг, Малезија, кои имале највисоки резултати на тестот за разбирање при читање. Потоа тие го одговориле и прашалникот COPC (SORS) – прашалник за мерење на стратегиите за читање. Според Мохтари и Шиори (Mokhtari & Sheorey, 2002), COPC е дизајниран за да ја утврди метакогнитивната свесност на адолесценти и возрасни изучувачи на англиски како втор јазик и употребата на стратегии за читање при читање на академски материјали и учебници. Развојот на овој прашалник е инспириран од појавата на инструментот



МАРСИ кој е наменет за зборувачи на англиски како мајчин јазик, па СОРС е, всушност, прилагодување за зборувачи чиј мајчин јазик не е англискиот. Прашалникот СОРС ги тестира учениците за нивната употреба на глобалните стратегии, стратегиите за решавање проблеми и стратегиите за поддршка со одговарање на 30 прашања и оценување според Ликертовата скала со оцена од 1 до 5 (1 што значи „Никогаш или речиси никогаш“ и 5 што значи „Секогаш или речиси секогаш“). Потоа вкупниот збир на поени се дели со бројот на прашања во прашалникот и се добиваат три групи на изучувачи: високи, умерени и ниски корисници на стратегиите. Потоа Рашид, Чу и Кабилан (Abdul Rashid, Chew & Kabilan, 2006) спровеле тест за разбирање и СОРС на 20-те изучувачи и избрале пет најдобри ученици врз основа на тестот за разбирање при читање. На крај спровеле интервју со тие пет ученици поврзано со ситуации кога ги користат метакогнитивните стратегии за читање. Резултатите покажале дека само 4 % од учесниците многу често ги користат стратегии за читање, додека 80 % ги користат умерено. Освен тоа, резултатите покажале дека добрите изучувачи се свесни за стратегиите што ги користат кога читаат материјал поврзан со училиштето и дека нивното искуство треба да се пренесе на послабите изучувачи. Најпосле, авторите наведуваат дека наставниците имаат клучна улога во креативното размислување и изнаоѓање на материјали за читање или создавање на ситуации кога изучувачите ќе ги применат оние стратегии кои ги запоставиле. Некои совети кои ги даваат овие автори на наставниците се следните: многу јасно и гласно да ја објаснат главната цел на текстот што ќе се чита, да бидат креативни и критички да избираат текстови за читање што може да ги заинтересираат учениците, да бидат внимателни со текстови и материјали кои не содржат визуелни елементи и слики, бидејќи добрите читатели сметаат дека визуелните елементи се клучни за разбирање на текстот, да ги научат учениците на некои техники за читање набрзина, заклучување од контекстот, фаќање прибелешки, погодување и предвидување на значењето, да дискутираат со учениците пред да почнат да го читаат текстот, бидејќи истражувањето потврдува дека претходното знаење за содржината го олеснува разбирањето на текстот, и најпосле да ги поттикнуваат учениците на дискусија за да се осигура разбирањето, што особено ќе биде корисно за послабите читатели.

Друго значајно истражување е она на Ксијанминг (Xianming, 2007) кој тврди дека читањето е фундаментална вештина на сите кои учат англиски јазик и на сите кои сакаат да добијат некоја стручна информација од литература на англиски јазик. Всушност, тој вели дека сите што се стремат кон кариера на повисоко ниво ќе се соочат со многу материјал на англиски јазик, па секако мораат успешно да ја владеат оваа вештина. Оттука, во фокусот на ова истражување биле 74 студенти во прва година на факултет за учители во Јуси кои биле избрани по случаен избор од сите студенти запишани во академската 2003 година со

различни области на студирање. Авторот сметал дека тоа што биле избрани студенти со различни области на студирање ќе даде најдобар приказ на општата ситуација и ќе обезбеди поверодостојни податоци за тоа за кои метакогнитивни стратегии се свесни учениците во прва година и како ги користат при читање на академски материјали. Инструментите со кои се послужил авторот се следните: прашалник, набљудување на час и интервју. Авторот го користел прашалникот за стратегиите за читање COPC за кој претходно дискутиравме. Набљудувањето на час се состоело од пасивно набљудување, пополнување на чек-листа и фаќање при белешки за да се истражи што, всушност, се случува кога се чита академски текст. Интервјуата главно се состоеле од отворени прашања за да се дознае „кога, каде, зошто и како“ студентите ги користат стратегиите за читање. Како што наведува авторот, доказите покажуваат свесност за некои стратегии за читање од една страна, но несвесност за некои корисни стратегии од друга страна. Ова истражување е значајно за наставниците, бидејќи може да се дефинираат силните и слабите страни на нивните студенти и тие може да им обезбедат обука за тоа како да применат нови стратегии кај учениците кои имаат потешкотии со читањето. Освен тоа, истражувањето покажува дека учесниците се соочуваат со ограничување на вокабуларот кога читаат академски текстови, па наставниците мора во наставата да вклучат дел од вокабуларот што ќе им помогне на студентите во учење и меморирање на новиот вокабулар додека читаат. Најпосле, студентите покажале недостаток на стратегиите за решавање проблеми и одлучување, па стратегиите за критичко читање треба да се вклучат во наставата по англиски јазик. Авторот заклучил дека подигањето на свесноста за метакогнитивните стратегии на читање и на нивната важност може да им помогне на студентите во поуспешно владеење и нивна примена во учењето и во работата во иднина.

Да заклучиме: сите студии кои ги споменавме до сега укажуваат дека метакогнитивните стратегии за читање играат важна улога во усвојувањето на англискиот како странски јазик. Улогата на наставникот е огромна. Според тоа, секое дополнително истражување на оваа тема е значајно за секој што предава англиски како странски јазик на сите нивоа на образованието. Како што вели Ксијанминг (Xianming, 2007), „само кога студентите се свесни за смислата на тоа што го читаат, може да станат независни читатели и да добијат доверба за читање“. (стр. 10).

### **Заклучок**

Сведоци сме на постојани промени во наставните програми во основите и во средните училишта во нашата држава и пошироко. Уште поважно, сведоци сме на една огромна промена во целокупниот наставен процес каде што во центарот на вниманието, особено во наставата по англиски јазик, се ставаат учениците, а не наставникот. Учениците веќе не се пасивни набљудувачи, туку активни учесници при реализацијата на

наставната активност. Бесцелното читање на текстови на глас за вежбање на изговор сè повеќе се запоставува. Вештината *читање*, како една од четирите јазични вештини според Европската референтна рамка, се учи со примена на модерна наставна програма. Пред читањето на текст со разновидни активности се воведува темата, се поттикнува интересот и мотивацијата на учениците и се подготвуваат за полесно разбирање на текстот, а потоа им се даваат задачи на учениците, им се поставуваат прашања чии одговори треба да ги бараат во содржината. Се применуваат различни техники на читање со цел да се сфати главната идеја и да се разберат деталите на кои се фокусира авторот. Целта е читањето да добие смисла, да се разбере пораката, да се извечат заклучоци, ученикот да се оспособи за оваа вештина и понатаму успешно да ја користи.

Стратегиите за читање се особено важни за успешно владеење на оваа јазична вештина. Како такви, тие се одамна во центарот на вниманието на голем број истражувачи и учесници во наставата по англиски како странски јазик. Читањето е вештина која не е поврзана само со училиштето, туку и со целиот живот понатаму. Стратегиите за читање се многу важни за подобро и полесно вклучување во процесот на читање. Тие најдобро се учат во училиште со упатување, насочување и објаснување од страна на наставниците. Поаѓајќи од модернизацијата на наставните програми, каде што посебен акцент се става на читање со разбирање, наставниците се тие што ја играат клучната улога на трансформација на учениците во конструктивни читатели. Земајќи ја предвид изреката која вели „Железото се кова додека е топло“, од особена важност за наставниците е да допрат до размислувањето на учениците додека се во порана возраст од нивното образование. Истражувањата од ваков вид ставаат акцент на реалната слика, како и на улогата на наставниците како двигатели на образованието чија задача е креирање на поуспешни ученици кои ќе бидат поподготвени да се соочат со предизвиците на модерното општество.

### Библиографија

1. Ahmad, I. S. & Asraf, R. M. (2004). Making sense of text: Strategies used by good and average readers. *The Reading Matrix*, 4(1), 26-37.
2. Carrell, P. L. (1998). Can Reading Strategies Be Successfully Taught? *Australian Review of Applied Linguistics*, 21, 1-20.
3. Carrell, P. L., Pharis, B. G., & Liberto, J. C. (1989). Metacognitive strategy training for ESL reading. *TESOL Quarterly*, 23, 647-678.
4. Kalati, A. E. (2016). Learning strategies in second language acquisition. *RRJES* 2(4), 4-8. Retrieved on 23.11.2017 from: [www.rroj.com/open-access/learning-strategies-in-second-language-acquisition-.php?aid=82147](http://www.rroj.com/open-access/learning-strategies-in-second-language-acquisition-.php?aid=82147)

5. Martinez, A. C. L. (2008). Analysis of ESP University Students' Reading Strategy Awareness. *IBERICA*, 15,(1) 165-176.
6. Mokhtari, K., & Reichard, A. C. (2002). Assessing student's metacognitive awareness of reading strategies. *Journal of Educational Psychology*, 94(2), 249-259.
7. Mokhtari, K., & Sheorey, R. (2002). Measuring ESL students' awareness of reading strategies. *Journal of Developmental Education*, 25, 2-10.
8. Pressley, M. (2001). Comprehension instruction: What makes sense now, what might make sense soon. *Reading Online*, 5(2). Retrieved on 23.11.2017. from:
9. <http://www.readingonline.org/articles/handbook/pressley/index.html>
10. Rasekh, Z. E., & Ranjbary, R. (2003). Metacognitive strategy training for vocabulary learning. *TESL-EJ*, 7, 1-17.
11. Rashid, M. A., Chew, J., & Kabilan, M. K. (2006). Metacognitive reading strategies of good Malaysian Chinese learners. *Malaysian Journal of ELT Research*, 2, 21-41.
12. Sighnal, M. (2001). Reading proficiency, reading strategies, metacognitive awareness and L2 Readers. *The Reading Matrix*, 1(1), 1-23.
13. Xianming, X. (2007). A Study of First-Year College Students' Metacognitive Awareness of Reading Strategies. *CMU Journal of Social Sciences*, 1(1), 93-107.
14. Zhang, L.J. (2001). Awareness in Reading: EFL's Students Metacognitive Knowledge of Reading Strategies in anAcquisition - poor Environment. *Language awareness* 10(4), 268-288.

**Adrijana Hadji-Nikolova**

Goce Delchev University, Republic of Macedonia

**Nina Daskalovska**

Goce Delchev University, Republic of Macedonia

### **Reading Strategies in English Language Instruction**

**Abstract:** In order to keep pace with the requirements of modern society it is essential to make changes in the curricula and the educational process in general. We are witnesses of numerous changes both in elementary and secondary schools. English language instruction is especially important, since the English language is the basis of modern society. Therefore, English language instruction is constantly being improved and modernized. Learners are no longer passive observers, but they are active participants in the realization of educational activities. The English language is mastered through the four language skills: reading, listening, writing and speaking. This paper focuses on the reading skill which is especially important for successful understanding of professional literature which is mostly in English, but also for literature that is read for pleasure. Hence, it is necessary to develop this skill in the early school years. In doing so, reading strategies that are divided into global strategies, problem solving strategies, and support strategies play a huge role. This paper puts emphasis on the current theories and opinions regarding the importance of these strategies as well as some research done in this area. It takes into account the strategies that students apply consciously and those that are neglected. Therefore, teachers have the key role in empowering students to successfully master their reading and critical thinking skills.

**Keywords:** *skills, strategies, reading, students, teachers.*





ГОД. III  
БР. 5

ПАЛІМПСЕСТ

РАЛІМПСЕСТ

VOL. III  
NO 5